

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 : กรณีศึกษาผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ระบบการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายในคดีอาญาต่อการได้รับการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญา โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 312 คน และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้เสียหายในคดีอาญาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และคณะกรรมการ และอนุกรรมการจากหน่วยงานกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา จำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าไคสแควร์ (Chi-square) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS สามารถสรุปผลการศึกษาเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ระบบการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

ระบบการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ของประเทศไทยในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการช่วยเหลือยังมุ่งเน้นการช่วยเหลือเหยื่อหรือผู้เสียหายในบางประเภทเท่านั้น ซึ่งตามความหมายของผู้เสียหายในคดีอาญานั้น มีความหมายเฉพาะ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เหยื่อหรือผู้เสียหายนั้นมีหลายระดับ ดังนั้น การช่วยเหลือผู้เสียหายในปัจจุบัน ผู้ศึกษาเห็นว่ายัง

ไม่ครอบคลุมกับเหยื่อหรือผู้เสียหายทุกกลุ่ม ทั้งการจำกัดด้านคดี และยังมีบางกลุ่มที่ไม่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทั้งที่ควรจะมีสิทธิได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นคณะกรรมการพิจารณาฯ เห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมผู้เสียหายในคดีอาญาบางประเภท เช่น คดีปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฯลฯ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือเพิ่มขึ้น

2. ข้อมูลส่วนบุคคล (ปัจจัยภูมิหลัง)

ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จาก เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานการณ์เป็นผู้เสียหาย และคดีที่ตกเป็นผู้เสียหาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.6 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 31.4 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 35.3 และ 33.0 ตามลำดับ และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปถึงร้อยละ 51.3 มีรายได้ประมาณ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายในทางคดีโดยตรง ร้อยละ 44.9 รองลงมาคือเป็นบิดามารดาของผู้เสียหายหรือคนในครอบครัว และส่วนใหญ่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดต่อชีวิตมากที่สุด ร้อยละ 51.6 ผู้เสียหายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ.2544 ในระดับปานกลาง และระดับน้อยเท่านั้น คือ ร้อยละ 36.9 และร้อยละ 36.2 ส่วนความรู้ความเข้าใจต่อหลักเกณฑ์การพิจารณาในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายของคณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ร้อยละ 43.6 มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย และร้อยละ 29.8 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลย

3. ระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายต่อระบบการช่วยเหลือ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

ภาพรวมของระดับความพึงพอใจต่อระบบการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 สรุปได้ว่าผู้เสียหายมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ด้าน พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00, 3.84 และ 3.60 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ ด้านผลจากการช่วยเหลือที่ผู้เสียหายได้รับ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.02

4. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาโดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจด้านบทบาทหน้าที่ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 โดยการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-square test) และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ.2544 กับความพึงพอใจต่อระบบการช่วยเหลือในแต่ละด้าน ประกอบด้วยด้านบทบาทหน้าที่ของ พ.ร.บ. ด้านสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินฯ ด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร/การประชาสัมพันธ์ และด้านผลที่ได้รับจากการช่วยเหลือผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ ของผู้เสียหายด้านเนื้อหา พ.ร.บ.ฯ	มีความสัมพันธ์ ($P < 0.05$)	Significant
อายุ	✓	.003*
ระดับการศึกษา	✓	.000*
อาชีพ	✓	.000*
รายได้	✓	.000*
สถานะ	✓	.000*
ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ พ.ร.บ.ฯ	✓	.000*
ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การพิจารณาฯ	✓	.000*
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของ ผู้เสียหายด้านสำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน	มีความสัมพันธ์ ($P < 0.05$)	Significant
อายุ	✓	.004*
อาชีพ	✓	.001*
รายได้	✓	.000*
คดี	✓	.000*

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายด้านเจ้าหน้าที่ในสำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน	มีความสัมพันธ์ ($P < 0.05$)	Significant
เพศ	✓	.004*
อายุ	✓	.049*
อาชีพ	✓	.000*
รายได้	✓	.000*
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายด้านการให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน	มีความสัมพันธ์ ($P < 0.05$)	Significant
อายุ	✓	.008*
ระดับการศึกษา	✓	.000*
อาชีพ	✓	.000*
รายได้	✓	.000*
สถานะ	✓	.000*
ความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของ พ.ร.บ.ฯ	✓	.007*
ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การพิจารณาฯ	✓	.003*
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายด้านผลที่ได้รับจากการช่วยเหลือ	มีความสัมพันธ์ ($P < 0.05$)	Significant
เพศ	✓	.029*
อายุ	✓	.037*
อาชีพ	✓	.000*
รายได้	✓	.000*
สถานะ	✓	.044*
คดี	✓	.015*
ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การพิจารณาฯ	✓	.000*

5. สรุปผลการสัมภาษณ์

ความเหมาะสมของระบบการช่วยเหลือผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ในปัจจุบัน ผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าทบทวนคดีมีความเหมาะสม เกิดประโยชน์กับการช่วยเหลือผู้เสียหาย อ่านเข้าใจง่ายหลักเกณฑ์การพิจารณามีความชัดเจน ทำให้ผู้เสียหายสามารถขอรับความช่วยเหลือได้สะดวก แต่จำนวนเงินที่ได้รับชดเชยผู้เสียหาย เห็นว่าไม่เพียงพอกับความเสียหาย ในขณะที่ผู้บริหารกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นคณะกรรมการพิจารณา เห็นว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้คือการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น ดังนั้นจำนวนเงินที่กำหนดไว้มีความเหมาะสมแล้ว เพียงแต่อาจมีการเพิ่มเติมผู้เสียหายในคดีอาญาบางประเภท เช่น คดีปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฯลฯ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือเพิ่มขึ้น สำหรับขั้นตอนและวิธีการรวมทั้งการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสม เป็นธรรมเนียมเลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิผู้เสียหายเป็นหลัก แต่การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ทั่วถึง ทำให้มีผู้เสียหายอีกมากที่ไม่ทราบถึงสิทธิ และส่วนใหญ่ทราบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลแนะนำ จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงการช่วยเหลือตามสื่อต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น โดยต้องขยายเวลาในการขอรับสิทธิเพิ่มขึ้นจากเดิมภายใน 1 ปี เพื่อให้ผู้เสียหายที่ทราบสิทธิภายหลังได้มีโอกาสขอรับการช่วยเหลือ

ปัญหาและอุปสรรคในการได้รับความช่วยเหลือของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

ปัญหาส่วนใหญ่สถานที่ตั้งของสำนักงานช่วยเหลืออยู่ห่างจากที่พักทำให้เดินทางลำบาก ควรมีการกระจายไปในหลาย ๆ พื้นที่ และการประชาสัมพันธ์น้อยเกินไป ทำให้ผู้เสียหายไม่ทราบขั้นตอนและวิธีการขอรับการช่วยเหลือ และมีผู้เสียหายอีกจำนวนมากที่ไม่ทราบถึงสิทธิในการขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานฯ จำนวนเงินชดเชยที่ได้รับเป็นเพียงการบรรเทาความเสียหายเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเยียวยาผลกระทบทั้งหมดที่เกิดขึ้น

รูปแบบที่เหมาะสมในการได้รับความช่วยเหลือของผู้เสียหายในอนาคต

ผู้เสียหายส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการเพิ่มจำนวนเงินช่วยเหลือ เพราะได้รับผลกระทบทางการเงินมากเนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเดิมหรือขาดหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวประกอบกับค่าครองชีพที่สูงในปัจจุบันจึงควรเพิ่มจำนวนเงินให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ในขณะที่ผู้บริหารฯ เห็นว่าจำนวนเงินดังกล่าวเหมาะสมแล้ว และงบประมาณแผ่นดินมีอยู่จำกัดไม่เพียงพอ แต่ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับการมี CALL CENTER

เพราะเกิดความสับสน ทำให้ผู้เสียหายสามารถโทรปรึกษาและขอคำแนะนำทางกฎหมายหรือวิธีการ รูปแบบการช่วยเหลือของหน่วยงานมากขึ้น และเห็นด้วยกับการคุ้มครองความปลอดภัย และการฝึกวิชาชีพให้ผู้เสียหาย เพราะเงินค่าทดแทนย่อมมีวันหมดไปแต่การมีวิชาชีพติดตัวจะ ช่วยในการหารายได้ซึ่งเป็นการช่วยเหลือที่ยั่งยืนกว่า และเห็นด้วยกับการให้คำปรึกษาด้าน จิตวิทยา เพราะผู้เสียหายส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางด้านสภาพจิตใจจากการกระทำผิด มากที่สุด จึงเป็นรูปแบบที่สำคัญมากในการช่วยให้ได้ระบายความทุกข์หรือความกดดันที่ได้รับ ให้ หาทางออกได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

ด้านนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การจ่ายเงินชดเชยกรณีเสียชีวิตให้มีหลักเกณฑ์ การพิจารณาที่แน่นอนและมีมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหายทุกคน
2. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมผู้เสียหายในคดีอาญาบางประเภท ให้มีสิทธิได้รับความ ช่วยเหลือตาม พ.ร.บ. เพื่อให้การช่วยเหลือครอบคลุมผู้เสียหายทุกกลุ่ม เช่น ผู้เสียหายจากคดี ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฯลฯ
3. ควรขยายเวลาในการขอรับสิทธิเพิ่มขึ้นจากเดิมภายใน 1 ปี เพื่อให้ผู้เสียหายที่ ทราบสิทธิภายหลังได้มีโอกาสขอรับการช่วยเหลือ

ด้านการบริหาร

1. ควรมีการกระจายหน่วยรับคำขอสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินฯ ไปในหลาย ๆ พื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้เสียหายที่เดินทางไปขอรับความช่วยเหลือได้สะดวกขึ้น
2. เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เสียหายทราบสิทธิที่ พึงได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ
3. ตั้งศูนย์บริการทางโทรศัพท์ (Call Center) เพื่อให้ความรู้ทางกฎหมายกับ ผู้เสียหาย และอธิบายขั้นตอนและวิธีการขอรับการช่วยเหลือ

4. ควรทำความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและศาลเพื่อจัดทำข้อมูลเบื้องต้นในคดีที่มีผู้เสียหาย เพื่อการตรวจสอบหลักฐานมีความรวดเร็วลดขั้นตอนเกิดความคล่องตัวในการทำงานและผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือโดยเร็ว

5. ควรมีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนฯ ให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเพื่อทราบสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับรวมทั้งเข้าใจในระบบการช่วยเหลือของรัฐมากยิ่งขึ้น

ด้านกระบวนการทำงาน

1. ควรตั้งศูนย์ช่วยเหลือเพื่อให้คำแนะนำด้านกฎหมาย และด้านการช่วยเหลือของสำนักงานโดยให้การอบรมผู้เสียหายให้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องของบทบัญญัติ พ.ร.บ. และรูปแบบการช่วยเหลือ

2. ควรมีการให้ความรู้ด้าน พ.ร.บ. ผ่านการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ โทรทัศน์ให้มากขึ้น

3. ควรจัดให้มีการฝึกวิชาชีพระยะสั้นให้ผู้เสียหาย หรือส่งต่อประสานยังหน่วยงานที่ช่วยเหลือด้านฝึกอาชีพ เพื่อสามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

4. ควรมีการช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยากับผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบทางด้านสภาพจิตใจจากการกระทำผิดเพื่อลดความความกดดันที่ได้รับ และสามารถหาทางออกได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ให้การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบในการช่วยเหลือผู้เสียหาย จำเลยในคดีอาญาของต่างประเทศ และการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย